Többpártrendszer a Rákosi-korszakban?

Erdei Ferenc, Horváth János és Veres Péter levelei

Közli: Feitl István

Mint közismert, az 1949-es választások után a Hazafias Népfontba tömörült pártok eltűntek a politikai palettáról. Az MDP vezetése úgymond elsorvasztotta őket, ami annyit jelentett, hogy úgy szűntek meg, hogy jogszabály sosem rendelkezett betiltásukról. Fel sem számolták, fel sem oszlatták őket, illetőleg maguk, önkéntesen nem szűntek meg, mint 1949 elején a Barankovics István-féle Demokrata Néppárt. A Polgári Demokrata Pártszövetség, a Független Kisgazdapárt és a Nemzeti Parasztpárt tehát egyszerűen elpárolgott. Vagy mégsem? Az alábbi dokumentumok a Nemzeti Parasztpárt esetében arról tanúskodnak, hogy az elsorvasztás nem sikerült teljes egészében, a párt pro forma mind 1949–1956, mind 1956 után „létezett".

Az 1949-es választás után olyannyira, hogy ha frakciók nem is léteztek a parlamentben, a Nemzeti Parasztpárt 39 képviselőjét [1] az NPP központja nemcsak nyilvántartotta, de pénzügyi elszámolásban is részesítette. Egy 1951. december 15-i elszámolás szerint 1950 január 1-je és 1951. december 31-e között a párt bevételi és kiadási főösszege 1 394 911 forintot és 40 fillért tett ki, amelyben a képviselői díjak mellett lakásköltség,
[2]
egyéb kisebb összegek és egy 300 ezer forintos bankbetét is szerepelt.

Az 1951. júliusi költségvetés még 11 megyei titkár 400 Ft-os tiszteletdíját is tartalmazta, a decemberi már csak hatét, ami mutatta a sorvasztás költségcsökkentő „jótéteményét". A pártnak ekkor még „Autóosztálya" is volt, garázzsal, két szerelővel, éjjeli őrrel, gépkocsivezetőkkel és két gépkocsival. A két szerelő bevételt is termelt, csak decemberben több mint 5000 forintot. A központban alkalmazottak dolgoztak. Többen tiszteletdíjat, illetve tiszteletdíj-kiegészítést kaptak, például Szabó Pál havi 2800 Ft-ot.

1951. december 27-én a Nemzeti Parasztpárt pénzgazdálkodásával kapcsolatban azonban új

javaslat készült Vas Zoltán részére. Eszerint a 300 000 Ft banki vagyont visszautalták az államnak. A valamilyen állásban lévő képviselőknek ezt követően csak 500 Ft tiszteletdíjat javasoltak, ami két fő [3] kivételével mindenkire érvényes volt. A két „főállású" képviselő megkapta a teljes tiszteletdíját. A tiszteletdíjakból a párt hozzájárulást szedett le, ez volt az egyik bevétele (valamivel több, mint 44 ezer forint), amiből aztán fedezte a „pártközpont" kiadásait. Ezen túl az autójavítás és könyveladás is hozott a kasszára. Továbbra is megmaradtak az alkalmazottak. (A parasztpártiak is jegyeztek persze békekölcsönt.) 1952 ebben a rendszerben telt el, és az év végére több mint 370 ezer forint maradvány halmozódott fel.

1953. május 17-én azonban új országgyűlési választásokra került sor. Itt már nyoma sem volt a Nemzeti Parasztpártnak, ettől függetlenül a „pártközpont" javaslatot tett képviselőkre olyan pártonkívüliekből, akik valamikor az NPP tagjai voltak. A többi, időközben MDP-taggá vált személyt ez a javaslat persze nem tartalmazta. A névsor 15 főre csökkent, köztük volt Erdei Ferenc földművelésügyi miniszter, Darvas József közoktatásügyi miniszter, Veres Péter és Szabó Pál írók, Nánási László a SZÖVOSZ főtitkár-helyettese, E. Majlát Jolán a Kultúrkapcsolatok Intézetének főtitkára, Bencsik István a Földművelésügyi Minisztérium főosztályvezetője, Horváth János a Tangazdaságok Igazgatóságának osztályvezetője, Czéh József, aki egy állami gazdaság üzemegységét vezette, több helyi tanácsi vezető, mint Győri Antal (Baranya megye), Szigeti Attila (Győr megye), Nagy István (Szeged), B. Pap Mihály (Makó), Tóth Endre (IX. kerület), és H. Nagy Gábor (Balmazújváros). [4]

A választások után a pártközpontot nem számolták fel. 1953 második felétől azonban átlagosan már csak 10 000 Ft-ba került a Nemzeti Parasztpárt az országnak. Néhányaknak segélyt adtak, kettőről egyre csökkent az autók száma, a szerelők eltűntek, de maradt a gépkocsivezető és a központ alkalmazottai. A pénzügyi kimutatások 1955 szeptemberéig állnak rendelkezésünkre. Az itt közölt egyik dokumentum szerint a helyzet 1956 novemberéig nem változott.

A forradalom alatt a párt aktivizálódott Petőfi Párt néven. A helyiség most ténylegesen szolgálni kezdte az életre kelt szervezetet. 1957 tavaszán a nagy lakásínség időszakában azonban bejelentés érkezett, hogy a lakást nem használja senki. A közületi elhelyezési csoport vizsgálta is az ügyet. Veres Péter 1957. április 16-án ezért fordult az illetékesekhez a lakás megtartása érdekében. Az itt közölt levélre Kádár János kézírással ráírta: *„Apró elvtársnak. Kérlek intézkedj, hogy a helyiséget hagyják meg és értesítsd erről Erdeit és Verest is. Kádár IV. 19."* Apró Antal 1957. április 26-án azt írta Pongrácz Kálmán tanácselnöknek, hogy a lakást hagyják meg a Nemzeti Parasztpárt birtokában. Ezt megelőzően Olt Károly a Minisztertanács Titkárságáról már írt egy levelet április 19-én a tanácselnöknek, amely leállította a kisajátítást, mondván, hogy addig a lakást ne vegyék igénybe, amíg a Nemzeti Parasztpárt megfelelő helyiséget nem kap. Pongrácz Kálmán 1957. május 7-i válaszában biztosította Aprót, hogy az ügyet megszüntették, vagyis nem foglalkoztak tovább a lakás kisajátításával.

[5]

Az ezt követő helyzetről számolt be Erdei Ferenc 1957. július 20-i és Veres Péter minden valószínűség szerint Horváth János irodavezetőnek írt 1957. július 29-i keltezésű levele, illetve az 1957. augusztus 1-jei költségtervezet. Ebben a gépkocsi már nem szerepelt.

1957. augusztus 1-jétől 1959. december 1-jéig a helyzet a költségjavaslat szerint alakult, vagyis a „pártközpont" havonta 8000 Ft-ot vett fel a Hazafias Népfront Országos Központjának pénztárából, és ebből önállóan gazdálkodott. Alkalmazotti fizetéseket és olykor-olykor segélyeket fizetett, kis értékű dologi és közlekedési kiadásai voltak. [6] 1960 elején még így is maradt a takarékban 18 290 Ft.

Az ügy 1959 nyarán ismét terítékre került. Csehik Ferencné az V. kerületi tanács VB-elnöke levelet intézett Veres József fővárosi tanácselnökhöz. Azzal az érdekes fordulattal élt, hogy nemcsak a Nemzeti Parasztpárt, de a Radikális Párt központi helyisége is itt van egy négy szoba hallos, személyzeti szobás lakásban, ahol időnként 2-3 ember megjelenik, aztán eltűnik, vagyis alig-alig használják. A lakók felvetették, hogy ha már a pártok megszűntek, minek tartják fenn ezeket az irodákat? Ezzel az V. kerületi tanácsvezetés is egyetért. Veres József 1959. július 17-én értesítette Csehiknét, hogy a pártok nincsenek feloszlatva, ezért helyiségeiket sem lehet további intézkedésig igénybe venni. [7]

A „további intézkedés" azonban nem váratott sokáig magára. 1959. december 15-én került az MSZMP Politikai Bizottsága elé Ortutay Gyula a HNF főtitkára és Sándor József PTO-irodavezető előterjesztésében az „egyes volt pártok maradványainak felszámolásáról" szóló napirend. [8] Ez megállapította, hogy a volt pártok gyakorlatilag tíz évvel ezelőtt megszűntek. „Ennek ellenére a Nemzeti Parasztpárt, a Magyar Radikális Párt
[9]
és a Független Kisgazdapárt lakásokból átalakított irodahelyiségeket tartanak fenn, ahol e volt pártok egyes tagjai rendszeresen összejönnek. Néhány fizetett alkalmazottat is foglalkoztatnak, akik kapcsolatot tartanak állítólagos vidéki szervezetekkel." Az előbbi két párt irodáját a HNF finanszírozta évi 96–96 ezer forintért, a Kisgazdapártot az MSZMP központi költségvetése évi 120 ezer forintból. Az előterjesztők Dobi Istvánnal, Erdei Ferenccel, Veres Péterrel és Harrer Ferenccel való egyeztetés után azt javasolták, hogy a pártok „maradványainak felszámolását a HNF Országos Titkársága 1960. január 1-jéig hajtsa végre. A Nemzeti Parasztpárt és a Magyar Radikális Párt irodáiból lakásokat kellett kialakítani és át kellett adni a Fővárosi Tanácsnak, úgy, hogy a bérlőkijelölési jog egyszeri alkalommal a HNF-et illesse meg. A Kisgazdapárt Rómer Flóris utca 58. sz. alatti helyiségébe a HNF központi klubját akarták létrehozni, de ezzel a PB

nem értett egyet. A határozat szerint az alkalmazottak új munkahelyéről a Népfrontnak és a PTO-nak közösen kellett gondoskodnia.

Horváth János irodavezető felsőbb utasításra készítette el az itt közölt tájékoztató levelét a „pártközpont" vagyis a pártiroda felszámolására. Erre egyébként 1960. január 30-án került sor, amikoris a jegyzőkönyv szerint Horváth János közölte Pál Tiborral a Hazafias Népfront képviselőjével, hogy „a Nemzeti Parasztpárt nem tartja fenn tovább a fenti párthelyiséget", hanem azt a HNF Országos Központja rendelkezésére bocsátja. A bútorzat és a felszerelések az MTA Üzemtani Intézetéhez kerültek, ahol Erdei Ferenc volt az igazgató. A valamivel több, mint 200 kötetes könyvtár szépirodalmi anyaga a HNF-é lett, a szakkönyvanyag az Üzemtani Intézeté. A Sarló Filmvállalattól megmaradt három filmet a Filmtudományi Intézet vette át. A tényleges átadás-átvétel 1960. március 17-ére tolódott. Sándor Józsefnek a PB-hez írt jelentéséből [10] tudjuk, hogy a Kisgazdapárt minden leltári tárgyát beszállítottak a HNF központjába. A Hazafias Népfront Országos Titkársága 1960. január 5-én döntött arról, hogy a Külügyminisztérium kérésének megfelelően a Kisgazdapárt „székházát" átadja egy másik lakás fejében. [11] A lakás a Külügyminisztérium Diplomáciai Testületet Ellátó Irodája a japán követ rezidenciáját biztosította itt. A Népfront a Szinyei Merse u. 11. alatt kapott négyszobás lakást, amit kétfelé osztott, és a Koppány Györgynek, illetve az ELTE professzorának, bizonyos Baleszky elvtársnak ítélte február 2-án. [12]
A Radikális Párt leltári tárgyai ugyancsak a Népfronthoz kerültek, a lakásleválasztással két család otthona lett.

Ami az alkalmazottakat illeti, a Kisgazdapárt szerelőjét egy vendéglátós vállalat javítójában helyezték el, a takarítónőt nyugdíjazták. [13] Az NPP adminisztrátora az autókereskedelmi vállalathoz került, Horváth János sorsa bizonytalan volt, kutató akart lenni, de ezt nem fogadták el. A radikálisok adminisztrátora az OTP-hez ment. [14]

Az egyik utolsó dokumentumon szerepel a az NPP szervezeti pecsétje: Nemzeti Parasztpárt Országos Központja Gazdasági Osztály.

A „pártközpontok", ezen belül a Nemzeti Parasztpárt irodájának története ezzel befejeződött. A pártok ilyen értelmű hivatalos felszámolásának dátuma 1960. január 1. [15] Annak azonban nincs nyoma, hogy a párt de jure megszűnt volna. Annyi megállapítható, hogy a Rákosi-érát ebben az értelemben – persze ironikus túlzással – de többpártrendszernek tekinthetjük.

Dokumentumok

I.

Veres Péter levele Rónai Sándorhoz

1957. április 16.

A Magyar Népköztársaság Országgyűlése

Elnökségének

Budapest

Országháza

Tisztelt Elnökség!

Mint a Nemzeti Parasztpárt elnöke és országgyűlési képviselője kötelességemnek érzem, hogy az alább következő kérdésben kikérjem az Országgyűlés Elnökségének a véleményét és esetleges intézkedését is.

A Nemzeti Parasztpárt, úgy mint a Független Kisgazdapárt is az 1956. okt. 23-át megelőző időben igen szűk keretek között ugyan, de fenntartotta az Országos Központját. Ez az MDP, a kormány és a Hazafias Népfront közös intenciója volt.

1956. okt. 23. után, az ismeretes események következtében én egy ad hoc összehívott gyűlésen lemondtam ugyan az elnökségről és a vezetést egy ideiglenes intézőbizottságra ruháztuk át, amelynek a főtitkára Farkas Ferenc lett, de a tanácsadó testületben én is bennmaradtam.

A jogfolytonosság helyreállítása, úgy hiszem azt jelenti ebben az esetben, hogy amíg a politikai és kormányzati tényezők másképpen nem határoznak, az én kötelességem a párt dolgaiban szót emelni.

A mostani konkrét helyzet a következő: A József nádor tér 12. II. emelet 4/a. szám alatti egyetlen helyiségünket, amely tulajdonképpen egy kétszoba-hallos úri lakás volt, a Fővárosi Tanács lakás céljára kívánja igénybe venni. Ez ellen nem is lehetne semmi észrevételünk, mert ez egy általános és helyes tendencia most. Az a kérdés azonban, hogy még ha adnának is cserébe másik helyiséget, érdemes-e költözködni, mielőtt a párt és a kormány nem tisztázta, hogy mi legyen a volt koalíciós pártok maradványaival.

Addig is tehát, amíg ez az egész kérdés eldöntődik, azt kérnénk az Országgyűlés tisztelt Elnökségétől, hasson oda, hogy a mostani helyiség esetleges igénybevételétől tekintsenek el. Annál inkább is kérjük ezt, mert azok az országgyűlési képviselők, akiket a Parasztpártból vettek át a Hazafias Népfrontba és annak idején nem léptek be az MDP-be, vagy most még nem léptek be a Magyar Szocialista Munkáspártba, ezt a helyiséget tekinthetik pártotthonuknak. Ezek: Veres Péter, Szabó Pál, Nánási László, Czéh József, Szigethy Attila stb. Pontos áttekintésünk nincs mindenkiről, mert hiszen az országgyűlés még nem ült össze és vidéki képviselőtársainkkal nemigen találkoztunk.

Hadd jegyezzük meg, hogy a Független Kisgazdapárt II. ker. Rómer Flóris utcai helyisége, tudomásunk szerint szintén megvan még a párt birtokában.

Tisztelettel kérjük az Országgyűlés Elnökségét, hogy a problémával foglalkozni és a döntésről, vagy a véleményéről bennünket értesíteni szíveskedjék, hogy annak az alapján eljárhassunk a Fővárosi Tanácsnál.

A kérdésről egyébként Erdei Ferenc volt miniszterelnök-helyettes, a Nemzeti Parasztpárt utolsó főtitkára és a pártközpont gazdasági gondozója tud pontosabb felvilágosítást adni, ha szükséges.

Természetesen ennek kapcsán az is szükséges volna, hogy a párt és a kormány foglalkozzon az egész problémával, értve azzal, hogy mi legyen a volt koalíciós pártok maradványaival. De ez nyilvánvalóan későbbi kérdés. Most csak a helyiség ügye a sürgős.

Teljes tisztelettel:

Budapest, 1957. április 16.

/: Veres Péter :/

A Nemzeti Parasztpárt elnöke

országgyűlési képviselő

U. i. E levél másolatát eljuttattuk a Minisztertanács titkárságához és az MSZMP titkárságához is.

Budapest Főváros Levéltára XXIII. 101. f. 1. d.

II.

Erdei Ferenc levele Veres Péternek

1957. július 20.

Veres Péter elvtársnak

A Nemzeti Parasztpárt központi irodájának a helyzete a bekövetkezett események után nyilván rendezést kíván és e tekintetben személy szerint is nyugtalanít a dolog. Én a rendezést a következőképp képzelném el.

1./ A központi iroda helyzete – függetlenül a Petőfi Párt (Paraszt Párt) szervezkedésétől – november közepéig változatlan volt. Ekkor vette át Farkas Ferenc és ettől kezdve működött az ő irányításával az általa szerzett költség felhasználásával. Ez a helyzet lényegében mindmáig tart, annak ellenére, hogy Farkas Ferenc az iroda feletti rendelkezést részedre, mint a parasztpárti képviselőcsoport vezető tagja részére, átadta.

2./ Nyilvánvalóan minden további rendezés alapja, hogy a november közepe, illetőleg október 23-a előtti állapotot az iroda tekintetében is helyreállítsuk. Ehhez szerintem az lenne szükséges, hogy érvénytelennek tekintve az összes azóta bekövetkezett lemondásokat és felmondásokat, ki-ki álljon vissza a régebbi státusába.

3./ Ennek a rendezése után és erről az alapról kiindulva kellene gondolkoznunk a további fenntartás és általában a további működés kérdéseiről, többek között a minimálisan szükséges anyagi eszközök igénybevételéről is. Mindennek a tisztázására és rendezésére valószínűleg a Hazafias Népfront tekinthető illetékesnek.

A felvetett kérdések megbeszélésére jó lenne, ha mielőbb személyesen is találkoznánk. Általában reggel 8-tól 4-ig a munkahelyemen vagyok (Bp. V. Nádor u. 7. III. em. 315. telefon: 382-322), egyébként a lakásomon.

Budapest, 1957. július 20.

Barátsággal köszönt:

Erdei Ferenc

Politikatörténeti és Szakszervezeti Levéltár 284. f. 2/36. ő. e.

III.

Veres Péter levele Horváth Jánosnak

1957. július 29.

Kedves János!

Erdei Ferenccel megbeszéltük, hogy a Nemzeti Parasztpárt helyiségének a fenntartását

visszahelyezzük az október 23. előtti alapra. Így beszéltünk róla a párt és a kormány illetékes embereivel is. Ezért arra kérünk, hogy ha nincs ellenedre, az iroda vezetését vedd át és a szükséges lépéseket a fenntartás anyagi dolgaiban – amelyet előre szintén megbeszéltünk az illetékesekkel – vedd a kezedbe.

A részletekről – amennyiben szükséges – velem és Erdei Ferenccel majd személyesen is beszélhetsz.

Budapest, 1957. július 29.

/: Veres Péter :/

Politikatörténeti és Szakszervezeti Levéltár 284. f. 2/36. ő. e.

IV.

A Nemzeti Parasztpárt Országos Központja havi költségvetés-tervezete

1957. augusztus 1.

A Nemzeti Parasztpárt Országos Központjának havi költség-előirányzata.

Személyi kiadásokra:

Alkalmazottak fizetésére	3.890,- Ft
SzTK és öregségi járulék	510,- Ft
Összesen:	4.400,- Ft

Közlekedési kiadások havonta 1.300,- Ft

Dologi kiadásokra:

Lakbér	430,- Ft
Villany, gáz	140,- "
Telefon	400,- "
Újságok, folyóiratok	150,- "
Ebédpénz	120,- "
Fűtés	350,- "

Írógép-karbantartás	20,- "
Papír, írószer, postai költség	160,- "
Üvegbiztosítás	20,- "
Reprezentáció	500,- "
Előre nem látható kiadások	310,- "
Összesen:	2.600,- "

ÖSSZESÍTVE:

Személyi kiadásokra összesen	4.400,- Ft
Közlekedésre -"-	1.000,- "
Dologi kiadásokra -"-	2.600,- "

Mindösszesen: 8.000,- Ft

Budapest, 1957. augusztus 1.

/Horváth János/

irodavezető

Politikatörténeti és Szakszervezeti Levéltár 284. f. 2/36. ő. e.

V.

Horváth János levele Erdei Ferencnek

1960. március 15.

Erdei Ferencnek,

a Nemzeti Parasztpárt főtitkárának

Budapest

A Nemzeti Parasztpárt Országos Központjának irodája Budapesten, az V. ker. József nádor tér 12. II. em. 4. sz. alatti helyiségekben működött. Illetékes párt- és kormányszervek határozata alapján a pártiroda nem folytatja tovább működését. Miután az iroda fenntartási költségeit a Hazafias Népfront viselte, a pártvagyon (irodahelyiség, bútorok, felszerelés, könyvtár és készpénz) sorsáról is a Hazafias Népfronttal való megegyezés alapján rendelkeztem. Eszerint a párthelyiségből leválasztható társbérleti lakást alakítottunk ki két család részére. Mindkét család – egyik a Nemzeti Parasztpárt, a másik a Hazafias Népfront kijelölése alapján – beköltözött máris az V. ker. Tanács által a nekik kiutalt lakrészbe. A lakásleválasztás költségeit a Hazafias Népfront viseli. A bútorzat, felszerelés és könyvtár átadása a mellékelt jegyzékek szerint történt.

A takarékkönyvünkben lévő készpénzállományt, a mellékelt jegyzőkönyv tanúsága szerint a Hazafias Népfront rendelkezésére bocsátottam.

A Nemzeti Parasztpárt irat- és brosúraállományának mozgalmi szempontból jelentős részét 1949-ben átadtuk a Munkásmozgalmi Intézetnek. A megmaradt és később összegyűjtött iratok 1956. október 28. és november 3. közötti időben megsemmisültek. Az elmúlt 3 évben csak személyi vonatkozású iratok keletkeztek. (Szolgálati idő igazolása, kádervélemény.) Hasonló igazolások kiállítására a továbbiak során is készséggel rendelkezésre állok, miután az erre vonatkozó személyi iratokat és névjegyzékeket magamnál tartottam.

A pártiroda alkalmazottjainak elhelyezése megtörtént.

Mellékelem az ügyvitelünk lezárásáról szóló jegyzőkönyvet, amelyet a Hazafias Népfront megbízottjával együtt vettünk fel.

Budapest, 1960. március 15.

/Horváth János/

irodavezető

Politikatörténeti és Szakszervezeti Levéltár 284. f. 2/36. ő. e.

---

[1] Az NPP képviselőinek száma az 1947-es 36 főről még gyarapodott is. Hubai László: Magyarország XX. századi választási atlasza 1920–2000. I. kötet. Napvilág Kiadó, Budapest,

2001. 81.

[2] Lakásbérlésre 17 képviselő kapott pénzt összesen 185 530 Ft összegben. Adományt, illetve segélyt 18 képviselő kapott, köztük Darvas József is egy alkalommal, 3000 Ft-ot. Kölcsönt még többen, 31-en. Itt is Darvas vezetett 15 000 Ft-tal, őt követte Horváth István 10 250 Ft-tal.

[3] 1952 januárjában hat fő kapott 1711 Ft teljes tiszteletdíjat és 26 fő 500 Ft-ot. (A hat fő: Horváth János, Kamján István, Király Gergely, Cs. Nagy Júlia, Szabó Pál, és Tóth Endre, aki a Fővárosi Tanácsnál dolgozott, de fizetést nem kapott.) Később Veres Péter is csatlakozott ehhez a listához.

[4] Vég Béla Erdei Ferencnek 1953. április 20-i levelében 14 képviselőről közölte, hogy nem jelölik a parlamentbe.

[5] BFL XXIII. 101. f. 1. d.

[6] Ez már csak egy kombinált jegy és havi 88 forint vidéki utazási költséget jelentett, a kombináltjegy-vásárlást be is szüntették.

[7] BFL XXIII. 101. f. 3. d.

[8] MOL 288. f. 5/161. ő. e., illetve 288. f. 21/1959/2. ő. e. 199—200. Az előterjesztés dátuma: 1959. november 27.

[9] Az előterjesztők már nem emlékeztek arra, hogy a párt neve 1949-ben Magyar Radikális Pártszövetségre változott.

[10] MOL 21/1960/1. ő. e. 78-79.

[11] MOL XXVIII-M-4. 7. sorszám 3. d.

[12] Uo.

[13] A titkárnő elhelyezése a jelentéstételkor még nem rendeződött.

[14] Kádár János a jelentésre kézzel ráírta: „Rendben van III: 14."

[15] Sándor József jelentéséből tudjuk, hogy a helyiségeket 1959. december 31-én lezárták és

január első napjaiban már csak a leltározás miatt tértek vissza.